

4. KINDERMISHANDELING

In de loop van 2018 ontvingen de vertrouwenscentra kindermishandeling 6769 nieuwe meldingen, waarbij 8669 verschillende minderjarigen betrokken waren. Zo'n 12% van die kinderen was al minstens 1 keer aangemeld in de jaren ervoor

4.1. Inleiding op de cijfers en begrippen

Meldingen over (vermoedens van) kindermishandeling komen in Vlaanderen bij diverse organisaties terecht. De vertrouwenscentra kindermishandeling (VK) nemen hierbij een centrale positie in en registreren meldingen van burgers en professionals. Ze rapporteren over deze meldingen aan Kind en Gezin.

Omdat ook volwassenen getroffen kunnen zijn door geweld of mishandeling besliste de Vlaamse overheid in 2012 om een centraal telefoonnummer op te richten – 1712 – voor alle mogelijke situaties van geweld. Naast o.a. partnergeweld en ouderenmishandeling kan ook kindermishandeling bij 1712 gemeld worden. Uit het jaarverslag 2018 blijkt dat bij 62% van de personen waarvoor met 1712 contact wordt opgenomen kindermishandeling de meest geregistreerde problematiek is.

We kunnen de cijfers van 1712 en de VK echter niet samen analyseren omdat er

verschillen zijn qua registratie en omdat sommige kinderen ook gemeld worden bij beide meldpunten. Omdat er vooral doorverwijzingen zijn van 1712 naar de VK en omdat er meer kinderen bij het VK gemeld worden dan bij 1712, belichten we hierna enkel de meldingen bij de VK.

Met de VK wordt contact opgenomen voor concrete situaties van kindermishandeling: seksueel misbruik, grensoverschrijdend gedrag, fysieke mishandeling of verwaarlozing, emotionele mishandeling of verwaarlozing. Soms gaat het over een risicosituatie. Nog andere contactopnames blijken te gaan over onduidelijke problematieken. Tot slot zijn er ook contactopnames bij verwerkingsproblemen n.a.v. een vroegere mishandeling of verwaarlozing en contactopnames voor andere problemen dan kindermishandeling. In het vervolg van deze tekst spreken we over *meldingen*. Sinds 2016 zijn er ook meldingen mogelijk via chat 'www.nupraatikerover.be'.

De VK krijgen niet alleen meldingen over minderjarigen, maar ook over meerderjarigen (18 jaar en ouder). Bij diverse meldingen zijn trouwens zowel meerder- als minderjarigen betrokken (zie tabel 7.14). Onder *gemelde minderjarigen* verstaan we alle kinderen onder de 18 jaar, ook de ongeborene kinderen en verlengd minderjarigen.

Wanneer we bij de cijfers spreken over *meldingen in een jaar*, dan gaat het om de meldingen die in het vernoemde jaar werden gemeld aan een vertrouwenscentrum kindermishandeling, dus met startdatum in het betrokken jaar. De cijfers hebben m.a.w. geen betrekking op de nog lopende dossiers in een VK, waarbij de initiële melding in een voorgaand jaar plaatsvond, maar waarvoor het VK in het betrokken jaar nog tal van acties onderneemt.

Ook het onderscheid tussen de term *uniek kind* en *kindregistratie* is van belang. Een kind dat in eenzelfde jaar bij meerdere meldingen betrokken is, wordt slechts 1 keer geteld bij het aantal *unieke kinderen*. Maar voor elk kind dat bij meerdere meldingen in eenzelfde jaar betrokken is, worden er per melding afzonderlijke *kindregistraties* genoteerd, bv. per melding de belangrijkste gemelde problematiek voor dat kind. Dit verklaart waarom het totale aantal kindregistraties steeds hoger is dan het totale aantal unieke kinderen.

Meermaals gemelde kinderen zijn het aantal unieke kinderen dat in het betrokken jaar meer dan 1 keer gemeld werden. Kinderen met een *meldingshistoriek* zijn het aantal unieke kinderen die gemeld werden in het betrokken jaar, maar waarvan geweten is dat ze ook al in een voorgaand jaar minstens 1 maal gemeld waren bij een VK.

4.2. Aantal meldingen

In de 6 VK werden in 2018 in totaal 6769 meldingen genoteerd. Bij 6543 meldingen was er (minstens) een minderjarige betrokken, het aantal

meldingen met minderjarige(n) blijft dus nagenoeg constant t.o.v. 2017. Bij 4,6% van de meldingen bij een VK zijn ook meerderjarigen betrokken. Het aantal meldingen met (minstens) 1 meerderjarige is afgenomen in 2018.

149 meldingen over een minderjarige werden ontvangen via de chatwerking 'www.nupraatikerover.be'.

7.14 Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal meldingen met (minstens) een minderjarige	7 244	7 477	7 311	6 787	6 904	6 552	6 543
Aantal meldingen met (minstens) een meerderjarige	489	466	302	189	217	330	308
Totaal aantal unieke meldingen	7 604	7 829	7 542	6 922	7 080	6 790	6 769

7.14 Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling
Bron: Kind en Gezin - Registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

4.3. Aard van de meldende instanties

Als we kijken naar alle meldingen waarbij (minstens) een minderjarige betrokken was (N=6543), dan zien we dat in 2018 12% van de melders uit de primaire omgeving van het kind komt.

Welzijnsorganisaties en personen en organisaties uit de gezondheidszorg zijn samen goed voor 38,7% van

het aantal meldingen. 26,5% van de meldingen komt van scholen en opvangvoorzieningen, waarvan CLB's het grootste deel uitmaken.

In 2018 merken we ten slotte ook een verdere stijging van de meldingen vanuit justitiële instanties (van 6,9% naar 7,8%). In 2018 ging het om 424 meldingen vanuit het parket, waarbij 739 kinderen betrokken waren. De stijging valt gedeeltelijk te

verklaren door de positie van de VK als gemandateerde voorziening binnen de integrale jeugdhulp waarbij het jeugdparquet een kennisgeving t.a.v. het VK kan richten met de vraag tot een onderzoek maatschappelijke noodzaak (MANO). In totaal waren er in 2018 406 MANO-meldingen voor minderjarigen.

6,2% van de meldingen komt via 1712.

7.15 Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar meldende instantie

	2015	2016	2017	2018
Primaire omgeving	14,3	13,2	11,3	12,0
<i>waaronder moeder</i>	5,0	4,6	3,9	4,0
Opvang, schoolse en buitenschoolse voorziening	25,6	25,6	26,3	26,5
<i>waaronder CLB</i>	20,4	20,3	18,7	19,0
Gezondheidszorg	21,6	21,4	23,0	23,5
<i>waaronder Kind en Gezin</i>	2,9	2,8	3,8	3,6
Welzijnsorganisaties	16,9	16,4	15,9	15,2
<i>waaronder CAW</i>	4,0	3,5	2,1	2,1
<i>dienstverlening personen met beperking</i>	3,2	2,9	3,3	1,3
<i>ander VK</i>	1,5	1,4	1,2	1,3
Jongerenwelzijn	7,1	7,7	7,6	7,8
Meldpunt Geweld, Misbruik en Kindermishandeling (1712)	6,6	7,4	7,6	6,2
Pollitionele en justitiële instanties	5,7	6,4	6,9	7,8
<i>waaronder parket</i>	4,5	5,6	5,3	6,5
Opvangvoorziening baby's en peuters ⁽¹⁾	1,3	1,2	-	-
Persoon uit de omgeving van de dader ⁽²⁾	0,2	0,2	-	-
Ketenaanpak ⁽³⁾	-	-	0,1	0,2
Onbekend	0,7	0,5	0,9	0,8
Niet ingevuld	0,0	0,1	0,4	0,1
Totaal	100,0 (N=6 787)	100,0 (N=6 904)	100,0 (N=6 552)	100,0 (N=6 543)

7.15 Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar meldende instantie (percentage)

Bron: Kind en Gezin - Registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

(1) Deze optie wordt vanaf 2017 bij de categorie Opvang, schoolse en buitenschoolse voorziening geteld

(2) Deze optie wordt vanaf 2017 niet meer afzonderlijk geregistreerd

(3) Deze categorie werd vanaf 2017 toegevoegd en omvat samenwerking tussen politie, justitie en hulpverlening waarbij momenteel het Family Justice Center als enige concrete meldende instantie onderscheiden wordt

4.4. Aantal unieke kinderen gemeld bij een VK volgens leeftijd

In 2018 waren er 8669 verschillende minderjarige kinderen betrokken bij een VK-melding. Dat is 0,8% minder dan in 2017.

31,7% van de gemelde kinderen is jonger dan 6 jaar, ongeveer 14% is jonger dan 3 jaar. De kinderen tussen 6 en 12 jaar vormen de grootste groep van de gemelde kinderen (37,2%).

4.5. Aantal meermaals gemelde kinderen en kinderen met een meldingshistoriek

Van de 8669 unieke kinderen werden meer dan 9 op de 10 kinderen in 2018 slechts 1 keer gemeld. Een kleine minderheid (6,2%) werd 2 keer gemeld en 1% (90 kinderen) 3 of meer keer. Meerdere meldingen binnen hetzelfde jaar over hetzelfde kind zijn perfect mogelijk wanneer het bijvoorbeeld gaat over verschillende melders die los van elkaar en op eigen initiatief informatie aanleveren over dat kind of als hetzelfde probleem zich opnieuw voordoet.

Daarnaast blijkt dat 1054 van de 8669 kinderen (12,2%) minstens 1 keer gemeld werden bij een VK vóór 2018 en dus een meldingshistoriek hebben (cijfer niet opgenomen in tabel 7.17). In 2013 was dat 11%.

7.16 Leeftijd van de gemelde kinderen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

	2015	2016	2017	2018
Ongeboren	0,8	0,8	0,7	0,8
Jonger dan 3 jaar	14,8	13,4	13,9	14,2
Tussen 3 en 6 jaar	16,8	17,2	16,4	16,7
Tussen 6 en 12 jaar	36,1	36,1	36,7	37,2
Tussen 12 en 18 jaar	29,0	29,8	29,3	27,9
Verlengd minderjarig	0,1	0,1	0,1	0,1
Onbekend	2,5	2,6	3,0	3,1
Totaal	100,0 (N=8 683)	100,0 (N=9 133)	100,0 (N=8 736)	100,0 (N=8 669)

7.16 Aantal unieke kinderen gemeld bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar leeftijd - 2015-2018
Bron: Kind en Gezin - Registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

7.17 Aantal meermaals gemelde kinderen

Kind betrokken bij	2017		2018	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
1 melding	8 133	93,1	8 043	92,8
2 meldingen	530	6,1	536	6,2
3 meldingen	64	0,7	77	0,9
4 meldingen	9	0,1	12	0,1
5 meldingen	0	0,0	1	0,0
Totaal	8 736	100,0	8 669	100,0

7.17 Aantal unieke kinderen gemeld bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar aantal (her)meldingen binnen hetzelfde jaar - 2017-2018
Bron: Kind en Gezin - Registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

4.6. Aantal gemelde kinderen per 10 000 minderjarigen

Van het totale aantal gemelde kinderen was het grootste deel (90,7%) gedomicileerd in het Vlaamse Gewest. De verhouding tussen de gemelde kinderen die wonen in het Vlaamse Gewest en het totale aantal minderjarigen in Vlaanderen leert ons dat 62,2 op de 10 000 kinderen in het Vlaamse Gewest gemeld worden bij een VK. Deze cijfers schommelen de laatste jaren beperkt.

Het relatieve aantal gemelde kinderen verschilt naargelang de provincie. Oost-Vlaanderen kent in 2018 het laagste aantal gemelde minderjarigen in verhouding tot 10 000 minderjarigen, in de provincie Vlaams-Brabant ligt de verhouding het hoogst (68,5 op de 10 000 kinderen). Enkel West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant kennen een toename van het relatieve aantal gemelde minderjarigen bij een VK.

Deze cijfers geven een belangrijke indicatie van een probleem, maar mogen niet geïnterpreteerd worden als incidentiecijfers over (risico's op) kindermishandeling. Niet alle meldingen over de mishandeling of verwaarlozing van minderjarigen komen bij de VK terecht en hoogstwaarschijnlijk worden niet alle gevallen van mishandeling of verwaarlozing gemeld.

7.18 Aantal gemelde kinderen per 10 000 per provincie

	2015	2016	2017	2018
Vlaams-Brabant	71,5	76,6	67,8	68,5
Antwerpen	67,7	71,4	70,3	67,7
Limburg	71,4	77,1	65,4	65,3
West-Vlaanderen	58,9	55,8	60,5	63,2
Oost-Vlaanderen	53,1	54,7	52,7	47,6
Vlaams Gewest	64,0	66,6	63,5	62,2

7.18 Kindermishandeling: aantal gemelde kinderen per 10 000 kinderen onder de 18 jaar in het Vlaamse Gewest - per provincie
Bron: Kind en Gezin - Registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

4.7. Geregistreeerde problematieken

Het principe is dat er bij elk afzonderlijk kind, betrokken bij elke melding, steeds 1 probleemcategorie moet worden geregistreerd. Dit registreert het VK als belangrijkste probleem.

Wanneer de melder meerdere problemen aangeeft, maakt het VK onderscheid tussen het belangrijkste probleem en een bijkomend probleem (dat dus niet bij elke kindregistratie voorkomt). In tabel 7.19 geven we enkel een zicht op het belangrijkste gemelde probleem.

Tabel 7.19 toont dat in 2018 het merendeel (76,9%) van de kinderen gemeld werd omdat er sprake was van (een vermoeden van) een concrete mishandeling of verwaarlozing (lichamelijk, emotioneel of seksueel misbruik) door een volwassene. Daarbij worden iets meer kinderen gemeld voor een (vermoeden van) concrete situatie van emotionele mishandeling/verwaarlozing dan voor een (vermoeden van) van lichamelijke mishandeling/verwaarlozing.

Bij 11,3% van de gemelde kinderen gaat het om een risicosituatie, bij 0,9% gaat het om een verwerkingsproblematiek. 5,2% van de gemelde kinderen werd (vermoedelijk) geconfronteerd met grensoverschrijdend gedrag door een andere minderjarige. De meest geregistreeerde problematiek bij minderjarige plegers is seksueel misbruik.

In vergelijking tot 2017 zien we dat er vooral meer kinderen gemeld worden voor emotionele mishandeling of verwaarlozing en minder kinderen gemeld worden voor risicosituaties en onduidelijke problematieken.

7.19 Belangrijkste gemelde problematiek kindermishandeling

	2017		2018	
	Aantal	%	Aantal	%
Meldingen over mishandeling of verwaarlozing				
Lichamelijke mishandeling of verwaarlozing	2 721	28,9	2 871	30,5
<i>waarvan lichamelijke mishandeling</i>	1 758	18,7	1 902	20,2
<i>geïnduceerde gefalsificeerde aandoening</i>	40	0,4	40	0,5
<i>niet-accidenteel (intra)craniaal letsel</i>	24	0,3	22	0,2
<i>lichamelijke verwaarlozing</i>	899	9,5	900	9,6
Emotionele mishandeling of verwaarlozing	2 883	30,6	3 112	33,1
<i>waarvan emotionele mishandeling</i>	1 029	10,9	1 130	12,0
<i>getuige van geweld</i>	922	9,8	925	9,8
<i>emotionele verwaarlozing</i>	932	9,9	1 057	11,2
Seksueel misbruik	1 216	12,9	1 247	13,3
<i>waarvan incest</i>	552	5,9	560	6,0
<i>extrafamiliaal seksueel misbruik</i>	334	3,5	337	3,6
<i>onbekend of het incest is</i>	330	3,5	350	3,7
Meldingen risicosituatie	1 249	13,3	1 059	11,3
Meldingen verwerkingsproblematiek	111	1,2	83	0,9
Onbekende/andere/onduidelijke problematiek	615	6,5	493	5,2
Meldingen grensoverschrijdend gedrag door minderjarigen	493	5,2	485	5,2
<i>waarvan onbepaalde problematiek</i>	146	1,5	142	1,5
<i>lichamelijke mishandeling</i>	41	0,4	48	0,5
<i>emotionele mishandeling</i>	13	0,1	13	0,1
<i>seksueel misbruik - incest</i>	118	1,3	140	1,5
<i>seksueel misbruik - extrafamiliaal</i>	175	1,9	142	1,5
Niet ingevuld	133	1,4	49	0,5
Totaal	9 421	100,0	9 399	100,0

7.19 Overzicht van de belangrijkste gemelde problematiek - 2017-2018
Bron: Kind en Gezin - Registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

In tabel 7.20 bekijken we per leeftijdscategorie van de gemelde kinderen welke problematiek het vaakst vermeld werd als eerste/belangrijkste problematiek. Hier worden de kinderen die 'verlengd minderjarig' zijn en de kinderen waarvan de leeftijd onbekend is, niet meegeteld. Dit verklaart het verschil in de totaal som tussen tabel 7.19 (9399) en tabel 7.20 (9044).

Er doen zich wel enige verschillen voor naar de leeftijd van de kinderen. Bij de kinderen jonger dan 3 jaar scoren de risicosituaties en lichamelijke verwaarlozing door volwassenen als gemeld probleem opvallend hoger dan bij alle leeftijdsgroepen vanaf 3 jaar. Deze jongste kinderen worden minder gemeld wegens seksueel misbruik en incest dan de kinderen vanaf 3 jaar.

1 op de 10 kinderen tussen 12 en 18 jaar wordt gemeld omwille van (een vermoeden van) concrete situaties van emotionele mishandeling/verwaarlozing/grensoverschrijdend gedrag door een andere minderjarige.

7.20 Gemelde problematieken kindermishandeling naar leeftijdscategorie

	Onder de 3 jaar	Van 3 tot 6 jaar	Van 6 tot 12 jaar	Van 12 tot 18 jaar
Meldingen over mishandeling of verwaarlozing door volwassenen				
Lichamelijke mishandeling	18,9	19,5	23,9	20,1
Lichamelijke verwaarlozing	18,0	10,6	8,2	5,5
Emotionele mishandeling of verwaarlozing	31,7	34,2	36,2	30,6
Seksueel misbruik en incest	2,9	15,2	12,4	19,2
Risicosituatie	24,3	11,4	8,5	6,8
Verwerkingsproblematiek	0,2	0,6	0,8	1,5
Ongekend	3,2	5,0	5,1	4,9
Meldingen over mishandeling/verwaarlozing/grensoverschrijdend gedrag minderjarigen				
Lichamelijke, emotionele mishandeling of grensoverschrijdend gedrag	0,2	1,2	1,9	4,3
Seksueel misbruik (al dan niet incest)	0,1	1,9	2,5	6,2
Niet ingevuld	0,4	0,3	0,5	0,8
Totaal	100,0 (N=1 359)	100,0 (N=1 577)	100,0 (N=3 540)	100,0 (N=2 568)

7.20 Overzicht van de gemelde belangrijkste problematiek volgens leeftijdscategorie van de gemelde kinderen - 2018
Bron: Kind en Gezin - Registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling